

Jak zobrazovali svět?

Vzdělávací cíl: Žáci jsou schopni popsat vybraná historická znázornění světa a na základě vzájemného srovnání definovat jejich konkrétní specifika.

Klíčová slova: kultura středověké společnosti, symboly, porovnáváme prameny, dobové perspektivy

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ZKOUMÁNÍ MAP (4 min.)

Prohlížení map s pomocí lupy.

2 ČETBA POPISEK A PŘÍRAZOVÁNÍ MAP (6 min.)

Četba popisek, které osvětlují širší souvislosti vzniku jednotlivých vyobrazení světa. Přirazování každého vyobrazení k odpovídající popisce.

3-5 PŘÍRAZOVÁNÍ ŠTÍTKŮ (15 min.)

Přirazování pojmů z nabídky k mapám pomocí přetahování.

Prostřednictvím popisek by si žáci měli uvědomit specifika jednotlivých vyobrazení (rozdílná orientace světových stran, tvar, velikost a počet kontinentů, zvýraznění nezvyklých lokalit – ráj, Jeruzalém, Mekka). Základní vodítko při orientaci jim poskytují předznačené body.

6 VÝBĚR KLÍČOVÝCH SLOV (3 min.)

Porovnávání map. Výběr klíčových slov z nabídky, která určují, co je umístěno ve středu map.

Vedle historických vyobrazení zapojují žáci do srovnání i současnou mapu světa.

Určení středové pozice je upozorňuje na další podstatný rozdíl mezi mapami, který mohou zohlednit v závěrečné odpovědi na následujícím slidu.

7 POPIS A INTERPRETACE PRAMENŮ (7 min.)

Žáci na základě předcházející analýzy a srovnání map odpovídají do textového pole na otázku: 🗞 V čem se jednotlivá vyobrazení světa liší?

V rámci odpovědi mohou žáci reflektovat různé stáří, autory a zemi původu, rozdílnou technickou úroveň map (barevnost, grafické provedení, ruční kresba vs. tisk), celkovou orientaci mapy (uspořádání světových stran a lokality umístěné do středu) i konkrétní prvky, které jsou na nich zvýrazněny či naopak chybějí. Srovnání by mělo vést k uvědomění různorodosti perspektiv, které mapy nabízejí. Učitel může během práce zdůraznit, že mezi mapami není hierarchický vztah (tj. starší nejsou automaticky „primitivnější“ než současná, naše vžitě europocentrické a sekularizované vnímání světa není a nebylo jediné možné).

Další možnosti zapojení do výuky:

- a) Cvičení může fungovat v rámci konkrétních tematických bloků (středověký člověk a jeho svět, dějiny mimoevropských zemí, zámořské objevy) nebo průřezových témat (myšlení v globálních souvislostech, mediální výchova). Učitel může kompozici doplňovat o mapy z dalších historických období či současnosti (např. americké či ruské mapy světa).
- b) Učitel může žáky v navazující diskuzi vést od popisu zjištěných rozdílů k formulování podrobnějších hypotéz ohledně jejich příčin: Proč se znázornění světa liší? Co všechno mohlo v minulosti a dnes ovlivňovat představy lidí o podobě světa (např. náboženské přesvědčení, vědeckotechnický pokrok, zámořské plavby a objevy)? Např. u tzv. T-O mapy jde o vyjádření hierarchie jednotlivých částí světa odvozenou z reflexe biblických textů.
- c) Pozornost žáků lze zaměřit i na samotné médium mapy a rozmanitost jejích podob a funkcí v různých historických obdobích: Jakou funkci mohla jednotlivá vyobrazení plnit a k čemu využíváme mapy světa dnes, v jakých souvislostech se s nimi můžeme setkat? Učitel může na příkladech ze současnosti (školní pomůcky a atlasy, televizní zpravodajství) přiblížit, jak i dnešní mapy ve schematické formě upevňují určité představy o světě a o našem místě v něm (co je blízké a co vzdálené, vztah mezi centrem a periferií, mezinárodní pozice ČR).